

LIT. GLASIVO MARIJ. KAT. DIJAŠTVA

Srbina četke številke:

Val. Štangl : Romarji	1.
Janko Krošelj : Tebi, sestri in brat.	2.
M. Ašenak : Bel grm	4.
Škender : Prilika oromarju, ki je zgubil očetro polar	4.
J. B. : Žrelo jutro	9.
Mirko Ašenak : Skreza (dalje)	9.
Anton Bošteli : Februaraska	12.
Janko Krošelj : Silvija (dalje)	13.
Anton Bošteli : Skrivnostna	17.
Škender : Moj večer	17.
Jozo : Misli in zvezde	18.
Pino : Pianissimo	19.
Juharje ure : "tekliške pesmi	19.
Vigred	20.
Polet	20.

Štrajni ogrji so literarno glasilo mariborskega katoliškega dijaštva. Izhajajo mesečno. Tiska jih kamenskiškarna Šlanec v Mariboru. Posamezna številka stane za dijake v Mariboru 3 šin, po pošti še poštnina. Za vse druge 5 šin. Naročnino plačujete redno! Samo tako in samo redno lahko list redno izdajamo. Vse stroške moramo plačati sprva! Vsi listi, ki so prejeli že drugo in tretjo številko in nam dosedaj še niso poslali naročnine, naj nam ali številke vrnejo ali pa pošljejo 10 šin. Dosedanje številke so razprodane.

Upravnik: Janko Krošelj VIII. gimn.

Urednik: E. Horbel VIII. g.

STRAN
4.

Stangl Val.:

Romarij.

Preko klanca v hrib
lakomni koraki,
žejna pesem,
o pepelom posuta temina
lite.

Lite,
v molku golice.
Blodenj noči
bolne oči
dehtec molice.

Bog, o Bog,
naših grehov vedok,
črnih, pekočih raz
izmučeni, kipeči obrac
ogni z milostjo svojo!

Naši dvori so odprti na stečaj.
Lijajša okna žeja daljni raj.
Naši dvori so brez kraljev, gospodar,
o Bog, in skozi okna sika vihar,
naša srca ornamlja neusmiljeni vdar.

Gospod, tudi ne so poti!
 Svetilko nam pridi nasproti
 in nam kraljij!
 In naša okna se bodo zapela
 in naša hrepenenja bodo zamrla...

Joško Korošič:

O, pridi, sestra, brat moj v hrepenenju...

Samo ti, sestra, brat moj v hrepenenju, veš, kako velika je moja bol,
 moja odpuščanja, samo ti, moj večni drug na tej romarski poti, ti, epo-
 vednik mojih mladik sanj, ti, moja daljša, ti, moje večno iskani, ti,
 moja večnost. V tebi ni luži in ne hvarstva, v tebi je vsa moja mladost
 kakor speča molitev. V tebi so vse moje bodoče poti, vse moje hrepenenja,
 vsa moja vera, moje upanje. O sestra, brat moj, podajta mi svojo ro-
 ko, na prce mi jo položita, da občutita vsa zdravo bol, vso blagostroj-
 no bol, bol, ki jo rodi zdravje, življenje.
 Sestra, brat, hrepenenje.

Moj novi dom ne pozna ne sonca, ne belih dni, moj dom je kakor
 mlakvašnica, ki je požrla kakih štirideset mladosti in jih zdaj pre-
 tvorja v okostenele sence. Moj, kako strašni so trenutki, ko čujš se
 trudne, trudne stopinje po nek dolgih, temnih hodnikih, kakor da
 bi prihajala smrt, kakor da bi mi umiralo lastno dete, to moje naj-
 dražje na svetu, tako mi je, ko čujem te blodne stopinje sovaršev,
 ko prisluškujem temu umiranju vsega, vsega kar živi, živi in bi še
 tako rado živel. Dlani se mi krečijo v pest, v moji duši velaja nekaj ka-
 kor kletev in se sprašujem: »Kako pravico nam ubijate mladosti, o
 kako pravico gablevate od nas, da si morimo hrepenenje?»

Boj, ti moj dobri boj, stri v meni to predno misel, to pregrešno
 misel, ki sem jo komaj zastutil v svoji duši, pa sem že vytrepetal
 in iz vsega srca katrepetal po njenem vtelesenju!

O Gospod, Tvoj klapec se prosi, Tvoj najkudnji, najnižji klapec:
 stri mi jo, stri, stri! Glej v vseh očeh berem: obus, glej, v vsa srca
 gledam; kako čaranje, glej, v vse duše: odpuščanja, odpuščanja...

Ni dni, ni toplo ljubečih materinskih besed, o tu ni ljudi, ni jih, ni jih. Tu prca, duše samo lajajo; o, ni mehko božajčih rok, samo pest nam mečejo v obraz, o, tu ni ljudi, tu so samo lutke trenot. Rov, o, mi na smrt obsajeni, v noč prokleti in zavreženi.

f.

Pridi, pridi, daljna moja sestra, brat moj daljni, o pridi, pridi v mojo dečelo, v mojo pomlad. Glej, kako ljubeča je moja prošnja, glej, kako globoka je moja vera, kako verno moje upanje, o pridi, pridi in me blagoslovi in mi položi svojo hladno roko na moje razbolelo srce, na moje vroče čelo.

Zunaj je noč, lepa, mesečna pomladanska noč, po razgoranih poljih, po vzejanih semenih, po bratečem življenju vonjajoča. Moji tovariši že spe, jaz ne morem, slonim ob oknu in uživam: pod menoj hito v daljo dolge vrste belo, belo oblečenih deklavic, nevestic in pomladanski veter jim poje najlepšo poročno pesem. Gledam, gledam in mi je težko. Ah, kaj bi dal samo za trenotek življenja, ki ga čutim vsaki, a ga ne smem živeti, ah, kaj bi dal samo za en trenotek hrepenenja, ki mi polni srce, dušo, da bi ti ga mogel razodeli, Ti brat moj daljni, sestra moja verna.

Moji tovariši že daono spe in prav nič ne vedo in prav nič ne čujejo, kako nekdo tuka na vrata, tako rahlo in, tako monotono. Tako cviljajo vroče solze na megla, trda, kamenita tla. Jaz si pa gaskram obraz, tigram srce iz prepolnih prsi in te kličem: Pridi in me reši, pogasi to žejo v meni, pridi in preženi to noč, ki je kakor smrt v meni, o pridi in ubij mojo nemoč! Nikče nepe, kako mi je, samo ti, ki čutiš to brezmejno daljo v sli, to neizmerno ravam, ki je ni moči prebresti.

Pa pride, pa se oglasi polnočni veter, pomladanski veter, -jo, po daljnih rožah vonja, po rožmarinu, po resedi - , pa ga uprašam: Kaj je hrepenenje... Nič mi odgovori, samo zaomeji se, bolno se ga smeji in se krepleje udari ob stuno polurci. In pesem pravi in pesem poje: tam daleč, tam daleč, tam si si... Glej, umiram ob zdravju svojih mladih let, glej, umiram ob svojemu prevleklam, preglobokem hrepenenju. Pridi. In če priti ne moreš, samo potok izbegni, svojo pojoco roko, pa te bom našel. In če ni roke integriti me, mo-

reš, samo eno besedo izjci, o samo eno, samo eno, pa se bom dvignil
na pot ves mlad in svež in zdrav in bom vriskal na pot v svoje ju-
tro, v svoj dan, v dan, ki sem veroval vanj, ki sem upal vanj: - O, in
če ni besedice izgovoriti ne moreš, pa samo z mislijo, s svojo toplo mi-
slijo me pobožaj, pa mi bo lažje, pa bom čutil tvojo sladko bližino, pa
se bom oklenil tvojih čistih rok...

O, pridi, pridi, glej, umiram...

Mirko Avsenak:

Bel gim.

Ob poti cvete bel gim, in pumen in rdeč.
In drevo je svat in po travi kotali se
ves mehki in tih zelen polnčni val.

O daleč, od daleč
je prišla k nam ta lepa skrivnost:

Kdo smo mi? -

in luč je prinesla in spoj in - spoj -
o, o, kdo smo mi?

Pa

saj so te bele poti kakor nekdanj -
romaj iz dalje razgrnjena pesem:

poje, dehti -

saj le mene nazaj

v ta svetli kraj

več mi...

Skender:

Prilika o romarju, ki je izgubil očetov tolar.

Moj romar je bil kaj čuden por. ar, moj romar ni imel denarja. Nek-
daj je bil bogat, da, a tega je že dolgo. Očetov tolar mu je padel v
cestni kanal in ni ga več našel. Sedaj pa je bil moj romar -
romar brez denarja.

Oče je poklical svojega otroka: „Sin moj, romarji smo in roma-
mo po božji poti do daljne kapelice, kjer je zdravje doma. Jaz sem

„Romanal in bonu Romalu vestopil vanjo. Sin moj, daj mi svojo dlan!“

In sinu mu je dal svojo dlan; oče mu je stisnil vanjo svetel polar: „Dobro ga varuj, kakaj težka je pot in le malo jih je, ki bi prišli s tolarjem pred čudečni oltar. Kdor pride, mu bo stotero povrnjeno in kdor ga nima, ne bo prejel zdravja.“

Češ je umel in sin je šel na romanje: „Usojeno je, da sem romar, kaj bi ne romanal, ko imam očetov tolar.“

Ni pa še bil prav iz mesta, in je izgubil tolar. Padel mu je v Kanal pred univerzo...

„Če mi je usojeno, da sem romar, pridem do Kapelice tudi brez tolarja“ - in je romanal naprej...

Lešnje so cvete ob potu, vijolice so dehtele iz gozda in pinice so gostolele, a romar ni obstal, tudi ni pedel na mejnik ob cesti, da bi ne izgubil volje in veselja.

Na razpotju ga je pa zaskrbelo: zgrešil bom. Šel je k pastirju, ki je pasel na obronku gozda:

„Fante', povej mi, kje je pot h Kapelici in k zdravju?!“

Dečko se pa še ozrl ni. S slamnato bilko je prebadal obada in ga je potem spustil: obad se je dvignil s težkim bremenom in je odplul; dečko pa je hlesknil: „Z Bogom, brencelj in piši kaj!“

„Neron kvoločni, kaj nimaš srca?“

Neugnanec je sedaj predzno pogledal: „Kaj tebi na sem, tujec berastki!“

„Dečko, če mi takoj ne poveš, kje je prava pot h Kapelici, te bom...“

„Gros' mi daj.“

Romar je vzdignil palico, fante' peke in - romar je bil zopet sam na razpotju. Živega krsta ni bilo od nikoder in spoznal je, da ne bo mogel brez denarja naprej in se je vrnil, da ga poišče.

Prišel je h Kanalu, a se ni upal dvigniti pokrova: ljudje, ki hodijo mimo, bodo gledali in strelili: inteligent, pa se s Kanali ukvarja.

„E, usojeno je, da sem romar, ni treba, da imam očetov tolar; sam si bom prislužil denar; čemu sem pa študiral...“

Zvečer je bil že v knjižnici. Kako je sladak vonj knjižnice; v tem vonju so davnine in pradavnine. Z visjih polic se smečkaj

stroci putujih let v razpošnem ornatu, po nizkih pa čepi stari-
kodexi v preperlih klasičnih haljah in krepenijo porzbu in k. h.
nobi...

Zvečer je šel moj romar v knjižnico in drugo jutro se je vrnil
iz nje. Tako je delal dan na dan, noč za nočjo, teden za ted-
nom, a polarja si ni prislužil...

V knjižnici je bilo malo luči in dneva in romar je klonil v o-
nemoglost. Pripeljali so ga v bolnico.

"Kdo si?" je tiho prosila usmiljenka.

"Romar!"

"In priimek prosim?"

"Napiši romar, ki je zgubil očetov tolar!"

Sestra pa ni razumela. Dobro jo je slišal, ko je drugi dan vprašala
zdravnika:

"G. primarij, kaj je to: romar, ki je zgubil očetro tolar...?"

G. primarij pa se je smejal in sestra je zardela kot deklica, ki
je pravkar zvedela skrivnost o početu življenja. G. primarij mo-
ra že vedeti, kaj je to: romar, ki je zgubil očetro tolar, kakaj
medicino je študiral.

"G. primarij, recite, prosim, tej sestri, naj odstrani nozag-
pelo nad posteljo: križani človek mi draži živce"

"Kakor želite, g. pacient"

In usmiljenka je s tesoto roko snela razpelo.

Drugo jutro je prosil romar:

"G. primarij, recite vendar tej sestri, da ti v našem oddelku
morda ne bilo treba svečenika vsaki drugi dan. Čini člo-
vek mi draži živce."

"Kakor želite, g. pacient."

In duhovnika oni teden ni bilo več

Tretje jutro pa je romar zopet prosil:

"G. primarij, ali smem zapustiti bolnico, popolnoma zdrav
sem: učeni človek v nunski halji mi draži živce."

"Kakor želite, g. pacient."

In romar je odšel še isto uro.

Fetarja! Da, to je več kot očetro tolar; prideš iz bolnice kakor
iz gabohts temnice Krotenjalkov in vse telo ti zauka v dan, da

vsi vedo, kako si zdrav...

Romar moj pa ni bil več zdrav, odkar ni komal... Malo jih je, ki bi prišli brez tolarja v Kapelico, "Kaj bi komal-zastoj" in je zbrisal očeta spomin iz srca.

Oče pa je le še potrkal:

"Sin moj, romar si in ko var boš ostal, pisano je namreč, da smo romarji na tej zemlji tuji in boj je življenje. Lepo mu bo vseeno prišel do Kapelice, samo vstopiti ne boš smel. Pojdi in poišči tolar."

Sin pa je oskrunil očeta spomin:

"Pa pojdi ti v Kanal ponj, jaz ne grem."

Na vernih dnu dan je romar očeta vrnil obisk. Liprese so rumljale kakor žerice, ki opravljajo, spominki in križi so zadrlivani svoje oči kakor v kovčaku, le oče je blagoslovil iz groba. -

"Sin moj, pojdi in poišči ga. Samo sklonil se boš in ga boš z vrvice potegnul."

"Z vrvice iz Kanala" se je smejal zakitujeni romar. Sedaj so zakitčali nagrobni epitafi:

"Prokleti, prokleti!"

Strahoma jih je pogledal, preklinjevalce:

Epitaf gorjanca: Vse svoje žive dni sem v njive zakopaval panje, nazadnje sam sem legel vanje. -

Epitaf modroslovca: Življenje je ogromen fik; stranicam prvimo: boleč, kesanje; osnovnici: spoznanje. -

Najbolj je rohnel panrostavcev epitaf: Čemu, odkod in kaj - kajrečil sem veliko to vprašanje, privošči brat mi sladko spanje! -

Romar je pobegnul, če ne, bi ga kili ubili. -

Rešenje pa je prišlo, zakaj pisano je tudi: če bodo oblačila kator škrlat rdeča, bela bodo zopet kakor sneg. Rešenje je prišlo zadnji teden adventa. -

Romar je šel na sprehod.

Reška megla se je vila po ulicah in cestah, prepojena s tovarniškim vzdulom. Mylično vrenje in drvenje od vseprisot. Kakor da je dregnil kdo v mračajinec.

Začudil se je romar: cesta je bila vsem mirna in tihla, in vendar so govorili ti ljudje.

Obrazi, oči in kretnje so govorile.

Govorili so poleti obrazi bogatinov in izžita lica proletarcev, o-
sinele in »Kavjo pod ljudje oči jstičnika in lahkožive kretnje bo-
lotne mladente; vse so govorile o nečem kujem, ki je v nas in
si ne ve dati duška. --- Ti ljudje po me bili tako porodni. -

Sam ni vedel, da je prišel med sem-do kanala, do onega ka-
nala pred univerzo.

Dva otroka sta se kretala krog kanala, kakor da se jima
hoče nečesa iz kanala. Vrvico ali kaj sta imela v roki in sta
jo spuščala v kanal.

Roman moj je neznansko ljubil otroke. Vse bi bil dal, kot
večno mogel. biti otrok; dete neobgleno, ki ne pozna življenja: ja-
gode očie najjebu potoka in ne vidi kolmuna, s pisano kacico
bi se pado poigralo in ne pozna njenega strupa; v nedolžnem
detetu je nebo, v njegovi kamici ni sken, ki bi skignje gledal
vampir življenja s svojimi sladostrastnimi očmi...

Roman je obstal in je gledal otoka.

Privlekla sta iz kanala umazan solar. Roman je planil in zgra-
bil otoka:

„To je vendar moj solar!“

Otoka pa sta spustila vrvico in solar je padel nazaj:

Pedaj je roman poljubil otoka: „Dovejta malika, sta ti i-
mela vrvico v roki ali kaj. Kako sta izolekla solar?“

Otoka pa sta samo jokala za solarjem.

Roman ju je v drugo poljubil: „Dovejta, malika, vajim bo.“

Otoka sta se že smejala: „Z vrvico! Kak pak?“

„Z vrvico iz kanala?! Imata še kak konček take vrvice?“

„Imava“

In pokleknila sta ob kanalu, dvignila roke v molitev in zapela:

„Oče naš, ki si v nebesih, posvečeno bodi tvoje ime, pridi tvoje
kraljestvo, zgodisi se tvoja volja kakor v nebesih, tako na zemlji. Baj
nam danes naš vsakdanji kruh in odpusti nam naše dolge kakor fu-
dimi odpuščamo svojim dolžnikom in ne pelji nas v skušnjavo,
semveč reši nas hudega. - Amen.“

In roman je tretjič poljubil otoka in je jokal...

J. B.

Zrelo jutro.

Ah, napočilo bo jutro, ko bo moja trgata življenja dozorela,
 ko bo bela žetev na prepelem žitnem polju mojem...
 Ah, pričepetal bo večer, ko bo mojih roj semenje
 v Tvoji roki iznova vzkalilo -

O, ne bojim se.
 Da pastočia voda življenja
 ne poplavi polničnega roznika mojih pričakovanj,
 si sgradiš božje jegove,
 ki jih reka v svojem toku ne bo podrla
 nikoli, nikoli...

Mirko Arsenak:

As. Reza.

Bojičnice in podoknice.

Danes je tako lepo solnce in ne boj se: nočem te preganjati, svojo
 moko in stogo besedo. Saj vidiš: tudi sam že cel popoldan kar naprej
 pravižgavam in si samozadovoljno kakor kak muc potihoma ključim
 pesemco za pesemco. Bog daj, da bi še ne bil kmalu večer. Pomeniva
 se kaj o tej današnji pesmi, pa tudi o mi drugi, ki gre po vokal.

Pesem je umetnost, mora biti toraj univerzalna. Torej ni ma za ono
 samo razigranik motivov, samih poskakujočih trenotkov, nego tudi
 vse, vse ostale. Vzemiva tukaj izraz, vsel sem "v pomenu, cutim ne-
 ke vate ugodje"! Torej boš videl, če se malo zakrplješ v svojo duševnost,
 da ti pravzaprav vsako čustvo prinaša ugodje, pa naj bo to ljudskost
 ali pričakovanje ali izguba ali kes-ali razdvojenost ali kaj drugega
 iz celiga kupa, ki so ga ljudje gmetali v kot in sez bojaznija obratajo
 od njega, češ: to je neprijetno, gopeno, žalostno, težko, hudo, če imam
 pravi občutek, mi je prijetno že dejstvo, da sploh morem čustvovati in
 sicer, kar je namreč višja stopnja, čustvovati na način, ki ga navadno
 označujemo z, neugodje." Vidje čustvo je žalost kakor veselje, vsi

razdvojenost ko rjžibek. Veselje je brezizrazno, brezbarvno stanje naše duševnosti, je položaj, ki navadno ne pokazuje nobene lepote v nas, ne dvigne zakladov, ki leže v globinah in jih je vsadil Bog, da dozore v svet; veselje je mrtev, vse omalovraguje, vse pozablja, tudi na sorjo tožjo podobo, ki v nas še ni izpeljana: veselje je stanje grešnika tik pred padcem. - Mogoče vse ni tako hudo, todo poglej v svoje predale in boš videl, kako je tam.

Boleč je znak človeških otrok, njihov specificum je to, kar človeka dela človeka; nemir in raztrganost je zanj bolj značilna ko radost in razproščenost. Nobeno drugo bitje nima tega velikega delija, tega blagoslova, da bi moglo nositi v sebi ranjeno dušo, polno boli in kipljenja. Zdi se mi, da smemo in moramo biti na to ponosni, saj smo o tem darom postali veliki, globoki, bogati bolj ko kralji in ljudje, ki hodijo med nami „shimmy“. Zdi se mi, da je vsaka guba v tvojem obrazu pečat, ki te kaznamuje, da je tvoj dom tam gori; vsaka brazda v tvojem čelu, kakor da ti je nekdo pavorokar položil na glavo krono; celo tvoje lice, ki je blede od notranjih nesoglasij, ali ni po njem razlita glorijska prihodnja preče in lepote? Meni je v kakih urah v jasni luči odgrinjeno, kako to, da so svetniški Gospodovi tako silno želeli kipljenja in bili vsi blaženi, če so mogli prenašati najhujše muke.

Podaj o njih tiraje ne bom več govoril, ker so oni predalini počasi in previdno po sorji stopniji, vsaj po našem sedanjem mnenju, ki je najbrž napaino.

Spemiva kaže bogova duženega umetnika, saj so ti, če so pes in popolni umetniki, tudi svetniki in mučniki; navadno ostanejo molitve in težki boji tajnost njihove sobice, svet podi vse, samo duše, ki blede in se boji, ne vidi.

In ti ljudje so uobvarili svoje najlepše izbolesti razgovornih src.

„Školyka na morenem se dnu razbolela je ...“

Ali ni to liato? Ali se ti ne zdi, da se v listih ranah svojih duš najdemo vsi, da smo tam vsi bratje, da je tam naš dom, kjer zopet spoznamo svojega dobrega očeta.

Školyka ranah je naš dom, vesela pesem je kakor popolna pesem, ki jo nekdo poje, potem pa jo mora pozabiti in morda mu ostane samo stopen spomin; skoro tako, kakor bi se Resal ali sramoval.

V tistih ranah spin in nastenju, naše lepe slutnje, in kadar se more v sveti uri zavesti le one od njih, je srečen, je umetnik. Taj pri umetniku vendar udejstvovanje ne more biti bistveno; stvarno je, da se duša zave sama sebi in svoje lepote. Ali niti ni do tega, da bi imel čim več svetih ur? Taj ras. le ure vodijo v nebo.

Umetnina je lepota duše, ki se nam javlja po umetniškem oblikovanju. Povej duša! Najbolje bi bilo, če bi oboje, aktivni in pasivni umetnik našel v duši samo lepoto ali vsaj, da bi popolna lepota stala že vsa čista pred njim in se mu mudila v oblikovanju. Toda potem bi tudi nobene umetnosti ne bilo, ker bi popolna duša ne bila vezana na telo; in kaj je umetnina drugega kakor spojitev duše s snovjo? Bog pa je bil dober in nam je dal zmogljivost, da moremo svojo dušo očistiti in posvečevati svoja prca in s to visoko stopnjo duševnosti je doseženo tudi to, da more duša tudi telesnost v neki meri posvetiti in dvigniti v službo božanstva.

Je le takrat moremo uživati umetnino; do takrat pa pmo klapci slabšega dela nas.

Leveda je spet to vprašanje: Kako so pota tega očiščevanja in dviganja naših zabrisanih duš?

Zavest, da smo sinovi božji, da so bogate na lepotah naše duše, da imamo v svojih skrivnostnih kolturnih zaklade in polno vrednost visokega, če ne najvisjega reda in tej zavesti sledede čustvovanje in življenje v duhu: vse to nas dviga in nas bodrilo tako visoko, da nas ne bodo dosegle roke demonov iz močvirnih nižin, ki vpijejo za vsakim, ki hoče iz njihove sredine proti nebu, s črno, zavidno, nevsotljivo kletvijo ju spremljajoče.

Če bi se jaz ali ti udajala samo uživanju in čustvu trenutka, pa naj bo tisti trenutek svet ali grešen, bi to ne bilo prav; grešil bi proti bistvu človeške narave, ki je vedno v tem, da ima v vsakem dejanju pogled v bodočnost, kjer je vsak ^{prejmi} trenutek vzrok naslednjega. Kako dejanje stedi iz namena. In pravijo, da umetnost nima namena?

Kako lepo bi bilo med nami, če bi vsaka pesemca, ki jo zapojemo, bila lučka, ki bi razsvetljevala naše skrivnostne globine ob zvočnik in ob žarkih tujih duš! Tisti žarki so, ki nas blažijo in nas delajo boljše, tisti žarki, ki nas očiščejejo in vodijo nazaj domov, k Očetwu,

Ki je ves dober in ves lep. - Glej, saj ni mogoče, da bi listi, ki se je v svojih tajnih kramih zavedal lepote, da bi listi, ki je v največinski deli pobici našel luč, da bi ta slovek jel in grešil, da bi jel iz tiste sorte, začne pobice zopet vum, kjer je vendar mrak in mraz. Saj ni mogoče.

Ali misliš tudi ti tako? Meni se zdi, da se pravi grešiti: toliko lahko pozabiti lepote, ki je ima vsakdo v sebi.

Pa tudi pri petju se naše duše glas za glasom, stavek za stavkom, pesem za pesmijo bogatijo z lepotami in pi z njimi polnijo krato pesnjoto, ki je v vsakem človeškem prcu in ki čaka, da jo kdo napolni z grehom ali z lepotami. Spoznavanje tujih duš, harmonija med njimi in teboj; samozatajevanje v svrhu skupnega odkrivanja najglobljih divot v pesmi; sploh ustvarjanje značaja vsakega posredneca - pevca; taka harmonija in pesca, ki prehaja iz ose glasu v tvojo dušo: to je blagoslov pesmi. Morda je pes Kraljica.

(Datj.)

A. Boštela:

Februarška.

Bele snehe,
črna okna
v me stonijo
in molčijo

Live megle,
mrke duše
hodijo
po mrvi cesti.

Foj,
kdaj bo zopet zagorela
mekka lučka
v moji duši...?

Franko Kršelj:

Silvija

III.

Pri tebi sem zdaj, a sem vendar tako neizmerno daleč, tako nedopovedljivo daleč in komaj moja mlada misel more do tebe, komaj hrepenenjs. Vsega imam v izobilju, vsega, kar koli mi priželi prce, samo tako mi je treba iztegniti v to bogastvo, pa ne najdem nikjer utehe za svojo bol, pa ne najdem nikjer miru za svoje nemirno prce, pa ne najdem nikjer vere za svojo veliko nevero. Skroci me ljubijo, kakor svojega teča, la niso nikdar ljubili. Bedno so pri meni in me obsipavajo z vsemi mogočimi vprašanji, na katera jim moram odgovarjati; vedno jih moram voditi na izprehod in jim praviti tiste lepe pravljice o Snegulčici. Povem jo enkrat, pa so vsi zamišljeni v gaj, kojo je vzel v svoje naročje in njihove oči gore s tako skrivnostnim plamenom, natope me Drago oklene ves plah in me popraša: pa je bilo to že daro? In kadar so vsi žalostni, pa jim prebereno kako pesnoco iz Cici-bana in smeh kipi iz vseh obrazov in vsi se čudijo in pravijo: kako lepo je to, ko se pa vnemo domov, že pripoveduje Karlo svoji mami vse, kar sem jim povedal.

In prek njenega obraza je razlil smehljaj, oni naj nežnejši smehljaj, duše, ki ga zamore zagnati samo poročna duša, smehljaj, ki je kakor blagoslov. Silvija se nežno nasloni s svojim mehkim pogledom name in me ljubeče poboja: kako si dober, Ivan, Pa priteče iz katerega kota Branko in pravi z ročicama in z velikimi, modrimi očmi: jod, lonka, lonka. Moram ga vzeti v svoje naročje in mu ustisati prosijo in potera ga moram imeti vedno pri sebi.

Zdaj vnu, kaj je otrok, zdaj, zdaj -

Ko ga imam v svojem naročju in naslanja svojo podolaso glavico na moje prce, sedaj, sedaj se vzbudi v meni ono pilno hrepenenje, ki ne pozna mej, ono močno, zdravo hrepenenje, ki hoče živeti, živeti, ki se hoče vsega darovati, žrtvovati; o in vedno bolj se pagrašča v meni in mi iztisne iz ljubezni, iz pojče duše eno, to edino besedico: otrok. In kakor da bi prosil Silvijo, tako prosim to nedolžno dete: poljubi me, Branko, samo enkrat me poljubi; toplo se me oklene s svojimi ročicama in me blagoslovi s svojo otroško vdanostjo. In kakor

strašna senca iz polurci, kakor prokletstvo kriči od vsepovsod :
ne pmiš.

O, jaz sem morilec, morilec svoje za lastnega hrepenenja -
Tedad pride Silvija, vsa razhrepnela, vsa pesmi in toplih sanj polna
in stopi k meni kakor mati k svojemu otroku, pa me poboja s svojo
ljubečo roko po licu.

Tripš, a mi tega ne poveš, tako maloveren si, tako nezaupen, na-
pram vsem. Napram meni bi ne smel biti kak, napram meni ne. Glej,
Joan, glej, kako tučni possi moji krenotki, glej, kako je vse zdravo
v meni. Joan, veruj, veruj v dan, ki je v naju in se bo podil ves senčen
in zdrav in naju to posedel tja, kamor sva vedno hrepenela, kamor
se je vedno tigals najino uče. Veruj, Joan, glej, v najini ljubezni je
dan, je zdravje, je bodočnost, je vera, je upanje. Iz smrti bo rojeno na-
jino življenje. Umela sva, da bi živel, da bi živel življenje, ki na-
ma ga bo rodila ljubezen.

In jaz ne vem odgovora tem besedam ljubezni in sem kakor otrok
in prejemam in njeni rok vse, vse, vse in mi je lažje in pozabljam na
bol, ki mi je bila dodeljena.

Življenje ne prša ne kam, ne kako, ne po kem, kar je dovoljeno ali
ne, življenje si zgradi samo svoj dom in do njega si razpne samo
svojo pot.

Silvija, tudi do naju je razpelo svoje poti, tudi naju je potli-
calo.

Človek, ki greš mimo pod oknom in prisluškujš v onjajočim
akordom življenja, njenih toplih pesmi in se ti sladko razboleva duša,
Kaj veš, kaj je strast, kaj je to najbitnejše v nas, kaj veš, kaj je strast,
iz zdravja, iz vere, iz ljubezni porojena? O ne veš, ne razumeš me in
nikdar me ne boš razumel. In ti, človek, ki poznaš vse zakone, vse
postavke, kaj veš, kaj si kdaj sam občutil, kaj je hrepenenje mlade,
verne ljubezni, kaj je hrepenenje ljubezni, ki ne pozna smrti, ljubezni,
ki je močnejša od nje, ljubezni, ki je rojena v življenje, v dan?
Mak, mak je Tvoj pogled in že izpeša svojo vlogo preko po zapraše-
nem, starem zakoniku in iščeš pa in ta poglavja, ki vsebujejo
te in te prestopke.

Ti me ne boš razumel. Makra je moja beseda za te. Nisi me razu-

mel in si me obsodil čisto po zakonu. Jaz pa verujem, jaz pa globoko čutim, da je erce najpravičnejši sodnik. Inprece me ni obsodilo.

„Motimo, Ivan?“

„Ne, ne! Nekaj sem pisal, pa mi je danes nekam tako čudno. Glej, to vestico tu sem pisal tri ure. In zovraj to sonce in še ta nemir!“

Stopila je k oknu in mi ga težko zastrla. Po mehki sobi se je puzal hladan mrak. Mirko je legel po kresilu na gofo in še ni vstal. Silviji sem prečital napisane vstice in mi še vedno pravi: Kako moroš biti tako mehak v besedi, ko ti je pa tako hudo postlalo življenje vse dni, ki si jih preživel v tujini! Odsšla je in si minula ročno utelo ku mi sedla nasproti. Tako, sva prebita ta nedeljski popoldan in tako navadno preživiva vse dni, v miru, v hrepenenju, v pričakovanju nečesa velikega.

Ko se je zgodil mrak v noč, je Mirko plaho, rahlo odprl vrata moje sobe in prosil, če sme vst piti; goji se me, navadno se me ogiba. Življenje ga je stelo, zapil je svojo mladost, zapil svoje prvo hrepenenje, svojo ljubezen, zapil svojo ženo, zapil svojo dečo in zdaj pije samo še radi tega, da se spi- jani, da se više pam v pozabo, da pi gaste vse dni, ki si jih je pam čr- no prepleskal, da pozabi na samega sebe. Navadno ga ni domov po več dni. Pravi, da ima precej prijateljev. Ko je vstopil, je šel naravnost k Silviji. Črna goza ji je vstala v oči in je kriknila vsa plaha: „Beži, čer- iočič pri meni!“

Mirko je obstal in se mi smehljajal s pijanim smehom in se presel po vsem životu. „He, he, glej, Ivan, kakor dekle je še ta Silvija, kakor dekle, čepe mu bližajo nezageljen.“

„Molči!“ ga prekine Silvija.

Mirko se še vedno smeje, smeje svojim lastnim besedam, ki po muršiči nato se obrne k meni in mi pravi kakor otrok: „Ti, Ivan, vsi, pa lepa je še moja žena.“

„No in kaj hočeš s tem?“

Nekoliko časa je pomišljal, nato je stopil z lahnimi koraki k meni in mi rekel: „Ivan, vzemi jo, vzemi jo ti, ki jo ljubiš, ki pičeš pesmi in novele, vzemi jo. Vzeli pač moraš tudi njeno preteklost, vzeti moraš tudi otroke.“

Oba sva obstanela ob njegovih besedah. Silviji se je izvil globok vzdih. Obraz si ji fagotla v dlani.

Ko nenicev in raztegan sem si iztegal iz duše: „Mirko, pijan si in neseš, kaj govoriš. Mar hočeš, da bom prašal po kupni ceni? Ne, Mirko, ne, ne, ljubigni, žene, stroka ni moči kupiti!“

„Ivan! Ničesar ne zahtevam, prav ničesar in, Silvija, samo to ti; ućem; vlaču ga si, kakor po vse druge...“

Silvija je ostala in je bila pred nama kakor dan. Mirko je proleil oči in si jih zakril s svojimi lopataškimi rokami. Ponočno mu je vrgla v obraz, onop solznih pogledov in ga mirno, hladno vprašala: „Česa bi še rad od mene, kipej-mar? Hjel, ostrunil si mi ko, kar ni bilo nikdar tvoje, samo on, samo on je imel pravico do tega. Zdaj vem, zdaj čutim, Ivan, samo ti!“

In vsa vroča in mehko zakudela v lice se je vrgla v moje naročje in me pogubila in je venomer ponaoljala in vpraševala: „Saj si mi, odpustil, Ivan?“

„O, saj čutim, saj vem —“

Mirko je stal pred nama kakor otrok, osramočen in ponižen. Iz kuhinje so se pripodili otroci. Ko so zasledali v moji sobi svojega očeta, so pežbrali krog naju... Tedaj je izbruhnilo iz tihvine: „Hjel, ukradel si mi vse bogastvo, ti je bilo skrito v moji duši, a zdaj je prišel tisti preostek, kopi umil v meni, umil za vse čase. Zdaj se bo lahko vsa izpovem, zdaj lahko sama sebi volim, volim po svojem prcu, a ne po volji barantačev, ki jim je profid gačetek in konec.“ In je vprašala svojo dečo, vsakega po vrsti: „Kdo je boljši, ali papa ali mamica? Kdo je vas bolj ljubil, ali papa ali mama?“

In otroci so se je oklepali, se stikali k njej pred pričeimi pogledi napol pijanega očeta in ji zatijevali, zatijevali z vro otrocko vdanostjo: „Mamica, mamica, ti.“ ...

„Saj ti nimam več ničesar povedati!“

Mirko se je pijano nasmehnil in plonil v noč.

Toplo sijejo zvezde na nebu, v dalji, nekje daleč igra nekdo na piolino. Pod mojim oknom cveto rože, lilije, bele lilije in pedice vrtnice. Kakor kadilo pred Najpoletjšim me omamlja vonj poletne noči, vonj po pokošnem senu. Komapem, doma pri svoji dobri mamici. In kadar mi je težko, me pobožja s svojo ljubčo roko in me vpraša: „Kaj jo še vedno kako ljubiš? Hjel, Ivan, zdaj bo deset let, kar je bila pri nas. Po maturi sta prišla in sta umirala drug za drugega, in sta se ljubila, ljubila in jaz sem verovala v vajino ljubezen in sem živela v njej kakor prečno, ker sem vedela, da me more nadomestiti samo ona. Pajta me varala. Pa pride za golovo?“

„Mamica, pride, pride in bo ostala pri nas nekaj mesecev, tako dolgo, dokler bom jaz doma in bo že vse dobro, še vse, mamica.“

Gozve, če je prečna. Navadno je slonela ob oknu in zela brezizrazno dolgo, dolgo v noč. Včasih se je zdegnila in me poklicala: „Ivan, glej, kam v noč je.“

Kakor otrok je bila, kakor otrok. In najino življenje je bilo življenje otrok.

„Glej, kako svežo je najino pričakovanje, „Silvija.“ Glej, tu, tu predi polj in njiv in gajev in vinogradov in travnikov bova našla mir. glej, tu pri najini dobri mamici.“

(Nadaljevanje sledi.)

1. Boštela:

Skrivnostna.

Lepa so ranje prelestne
v opojnem utripanju majske noči,

lepa je pošnata zarja planin,
Ro se jutro budi,

lepa je pesem razbičanih stun,
ki žge do krvi,

toda najlepše so tvoje oči:
v njih se ljubegem z bolestjo bori.

Škender:

Moj večer.

Kakor lepa, živa podoba je vsak moj večer:
šmarniške vonjave so njen tih okvir
in majniške girlande...

Med belim cvetjem
pa pdi nedolžnosvet, deklis ki obraz
ozarjen s tajnim razodetjem
in kakor haljica gre božja milost v večer...

O, sveta deklica Marija,
naj bom pridno, pridno dete,
skrito v tej prečudno gorke haljici...

Tozo:

Misli in zvezde.

Topla zimska noč v megli,
Luč nad hišami,
pod lučjo človek,
brez sanj, brez misli.

Gola trta se vzpenja po zidu in govori:
Poičaj, človek, da pride jesen.
Ko dozori moj sad,
pridi, nasujem ti počnik jagod.
Ko dozori moj sad,
ti nalijem v kozarec pijače,
da jo poneseš do ust in prca;
Kajti hočem te videti, sanjajočega,
da boš videl skozi meglo.

Goli kostanji s požaganimi vejami,
pod njimi človek v meglenem, toplen zimskem večeru:
Cotipi, človek, da pride pomlad,
da nam vgrastoveje, da nam vzklije cvetje.
Tepriides takrat,
ti pripognemo veje,
da pi matrgoš cvetov
in cesto ti posujemo,
da ne boš hodil brez misli po cestah, otrok.

Odgone se megla,
človek gleda v nebo in vidi:
O, zvezde gore!
Naj je zima, naj je pomlad:
Zvezde gore!
Svoje misli so vrgle med nas,
svoje pesem so vrgle med nas,
svojo svetlobo so vrgle v nas,
mi pa z rokami po megli brodirno,

mi pa v molku za cvetjem hodimo,
mi pa v solzah jagode hitre lipamo,
o, in ne vidimo skozi meglo,
kako prihajajo misli zelene do nas,
misli zelenkaste od gvezd do nas:
o, zvezde gore.

Pino:

Pianissimo.

Večič od juga,
solnce v zatonu;
popotniku je duša zadržala:
ah,
večerno zvonjenje
za develo goro,
tam moli majka
za svojega sina -

JUTRANJE URE:

S. Sardenko: Dekliške pesmi (1922). Tajna knjiga nedoumelih krepenenj prvih, zarij. Neopoznana vsem in zato tudi še danes, po treh letih, skrbno zapечатena in že skoro pozabljena. Bolje tako. Čemu segati z globno, skoro plitvo vsakdanjosti v bele pamote, po kaj kileti na kipeče vrhove? Čustimo vele gredice, da plakajo, naj črne temni lesovi in zakrijejo na veko svojo ljube - mi jih nismo vredni gledati. Pojite, brezdomke, tihim pomolkam, potihite na pirske ceste, v like kapele, pred bleščečo lučjo, iztrgajte se tihim ječam, da pregledate svoje dni nekdanje: Morda se dvigne nov pram na ptvni pečini, morda ne bodete več same ob prebrnih nočnih senčicah, morda vam pride vaš mir, ki ga čakate, željno, trepenice, z objemom odprtim... To je Sardenko. Moje dekle dobi dekliške pesmi za zaročni dar.

"Vigred" Naša deklela izdajajo svoj list, "Vigred". Človek obrača stran zaprtanjo in mu je vedno slajše in je vedno bolj vesel tega kipečega združaja, ki je zgneten v de mlade duše, ki nam odstinajo svoja polkisa, ki nam razodevajo svoje ljubezen, nam kažejo pot do mor, nas hočejo prikleniti na dom, nam ga preplaviti z ljubeznijo in zadovoljstvom. Ni laži ni to, če naslov je tako odkritosrven. Če smo

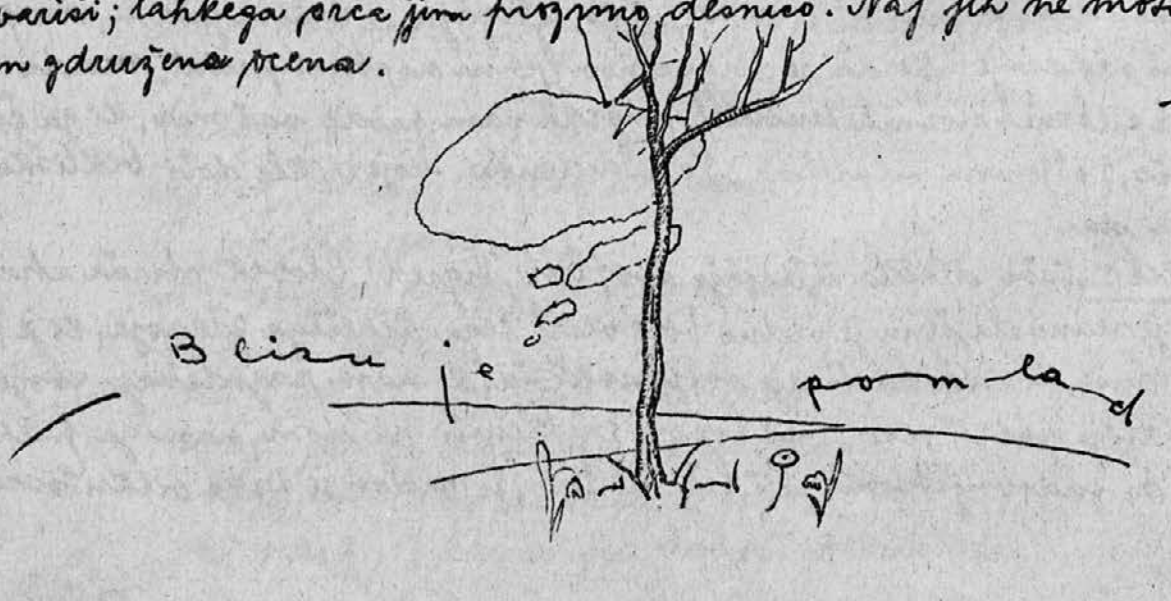
si odkriti, moramo priznati, da po deklica fantke prekosila. Kajti manj, Mladost' je brez popke Preglivo besede v primeri o tem življenju, ki lu polje na vsaki strani, precej žalostno življenje. — Pred nami se razgrinja življenje v najrazličnejših soltenkih: pu-melika pesem, krepeneje, ljubezen, — sam poplo vabeč dom, domače ognjišče. Med se mišne, bele duše je poromal judi Meško in zdaj spi v se ponone albume. Nas Škender pa poje o, Njeni moči'. List je ven odvis dekliške duše, dekliškega srca in življenja. Janje, pa je mi sezimo ponje, sezimo po bel belih, belih pojah naših, zester, sezimo po zdravju, ki nar ga mudijo in ki nar je porok življenja, bodočnosti (* List izhajajo mesečno. Izdaja ga Orliška podružica v Ljubljani. Karcenina je 25 tin celiletno).

Kr.

'Polet', dijaški list, Ljubljana.

Mladina je odraz dobe, kojo je rodila, njene kliči prvi obrisi bodočnosti, ki v njo raste. Grabi po najdaljnejših skrajnikih, čuti lepoto s čisto, se neokunjeno plutnjo. Govori v širokih kretnjah, rešuje najbolj pereča vprašanja z razposajenim smehom izvorno, svojevestno. — "Polet" ni odraz take mladine. Ni izviren, ne kaže novih poti (mislim fante nove poti, kojim ne bi sledili, a nam ugajajo radi objektivnosti in nesomajne vere vase). Je odzavo epigonstvo Vodnikove besede (france: zdravavka-riza, žalostna pesem, bolesteri večeri) odjek županičeve črnookke devoyke (isti). Klime je pekcl, da je pesem zapeljiva proza za laž, v prozo se pa zagrinja prisrčnost in domačnost in, kar je glavno, pesnica. — Proze je malo v Poletu in se to je proze celjanje. Ivan Bez: Pri gospe v črnem, poskus podrobnega podajanja, a dobimo vtis, da je napisano bolj za "Polet" ko iz odziva notranje potrebe. Roman Romanov je načel tako malo preravnano ledino pri nas, problem prijateljstva. "Brejce" je v Poletu najmikavnejša stvarca. Nekote strže v prce. Jezik je gladek. Stil je blizu Cankarja in tudi Preglji. List izdajajo ljubljanski tovariši; lahkega srca jim prajimo desnico. Naj jih ne moti o pozdravom združena pena.

57.

B c i r u j e p o m l a d